

Verslag studiereis Engeland

Ten behoeve van de realisatie van de publicatie *Daniel Marot: Kastelen en buitenplaatsen*

Door Doris Hattink

Dankzij de studiebeurs van het interieurfonds heb ik de kans gekregen om mijn huidige onderzoeksproject naar de kastelen en buitenplaatsen van Daniel Marot een buitenlandse component te geven. Deze bijdrage gaf mij de mogelijkheid om een periode in en om Londen door te brengen om de Engelse bouwprojecten van deze kunstenaar nader te bestuderen. Het onderzoeksproject zal resulteren in een omvangrijk overzichtswerk getiteld *Daniel Marot: Kastelen en buitenplaatsen*, waarin alle kastelen en buitenplaatsen met een bijdrage van Marot systematisch zullen worden besproken.

Het onderzoeksproject

Binnen de architectuur- en interieurgeschiedenis is Daniel Marot een bekende naam. Hij heeft een grote rol gespeeld bij de internationale verspreiding van de stijl die zijn oorsprong vindt aan het hof van Lodewijk XIV. Desalniettemin is er tot op heden verbazingwekkend weinig diepgaand onderzoek uitgevoerd naar Marot. In mijn onderzoek houd ik mij bezig met Marot's ontwerpen voor kastelen en buitenplaatsen. Zijn bijdrage daaraan blijkt veel groter te zijn dan tot nu toe werd verondersteld. Het onderzoek zal verschijnen als fysieke publicatie met daarin een systematisch overzicht van alle 43 kastelen en buitenplaatsen waarvan vaststaat, dan wel wordt vermoed, dat Marot hierbij betrokken is geweest. Vijf van deze locaties bevinden zich in Engeland. Ook worden in de publicatie drie buitenplaatsen besproken waar zijn zoon Jacob Marot ontwerpen voor heeft geleverd. Alle facetten zullen voorbijkomen: exterieur, interieur en tuinen, maar ook de sociale achtergrond van de opdrachtgevers.

Marot werkte als ontwerper in dienst van stadhouder Willem III. Nadat Willem III koning van Engeland was geworden heeft Marot een aantal jaar in Londen doorgebracht, grofweg van 1693 tot 1696/1697. Over deze Engelse periode van Marot's leven, alsook over de wederzijdse invloeden, is weinig bekend. In ieder geval heeft Marot een bijdrage geleverd aan Hampton Court Palace en waarschijnlijk ook aan Kensington Palace, die beide werden gemoderniseerd voor Willem III. Daarnaast werkte Marot aan enkele bouwprojecten voor Engelse opdrachtgevers. Zo zijn er sterke aanwijzingen dat hij betrokken is geweest bij de interieurdecoratie van Petworth House (West Sussex), Boughton House (Northamptonshire) en Montagu House in Londen. Het is aannemelijk dat hij daarnaast nog heeft gewerkt aan een aantal andere Engelse projecten waarvan we ons, vanwege gebrek aan onderzoek, niet bewust zijn.

Met het beoogde onderzoek in en om Londen hoopte ik meer te weten te komen over de omvang en inhoud van Marot's bijdrage aan verschillende Engelse bouwprojecten. Hiermee wilde ik een breder en completer beeld ontwikkelen van Marot's oeuvre. Vanwege zijn prominente Engelse opdrachten en opdrachtgevers zou deze kennisvermeerdering een nieuw en beter perspectief kunnen bieden op Marot's Nederlandse projecten en de vele door hem vormgegeven interieurs.

De studiereis

Mijn reis naar Londen vond plaats in maart 2023 en duurde drie weken. Gedurende deze weken heb ik meerdere instellingen bezocht die mij meer konden leren over Marot's werkzame periode in Engeland. Ook heb ik verschillende musea en bibliotheken bezocht die in het bezit zijn van prenten en tekeningen van Marot die ik nog niet eerder heb kunnen bestuderen.

Prenten en tekeningen

Tijdens mijn verblijf in Londen heb ik talloze bezoeken gebracht aan de British Library. Deze enorme bibliotheek in het centrum van Londen heeft een indrukwekkende collectie van zowel recente publicaties als oude drukken. Onder meer heb ik hier verschillende prenten van Marot bestudeerd die ik nog niet eerder in het echt had kunnen bekijken. Ik vond in de collectie tot mijn verrassing zelfs een

prent van zijn hand die ik nog niet eerder had getraceerd. Naast de prenten van Marot heb ik bij mijn bezoeken aan de British Library de tijd genomen om het werk van Marot's tijdgenoten te bestuderen. Het is bekend dat Marot voor zijn eigen ontwerpen veel inspiratie haalde uit het werk van ontwerpers die hem het vak hebben geleerd toen hij nog in Parijs woonde. Belangrijke namen zijn Jean Lepautre, Jean Bérain, en Daniel Marot's vader Jean Marot. Dankzij de omvangrijke collectie van de British Library kon ik de prenten van Marot uitvoerig vergelijken met die van zijn vakgenoten. Deze vergelijking leidde tot de realisatie dat de invloed van deze personen op Marot's werk veel groter is dan ik tot dan toe aannam. Sommige elementen zijn in Marot's werk letterlijk terug te herkennen. Tegelijkertijd werd voor mij duidelijk op welke manier Marot juist wél zijn eigen creativiteit liet zien. Daaruit volgde een beter begrip van Marot's karakteristieke ontwerpstyl.

Een andere locatie die ik meerdere malen heb bezocht is de *prints and drawings study room* van het Victoria and Albert Museum. Het V&A is in het bezit van een relatief groot aantal tekeningen van Marot, waarvan ik er diverse bespreek in de toekomstige publicatie. Bij vijf van deze tekeningen bestonden bij mij nog grote vraagtekens wat betreft het auteurschap van Marot en de bestemming van het ontwerp. Het was dus van belang om deze tekeningen in het echt te bestuderen. Ook nadat ik de ontwerpen in het echt heb gezien durf ik niet met volledige zekerheid te zeggen of deze van Marot's hand komen, al ben ik hier na dit bezoek wel meer van overtuigd. Bovendien heb ik door een vergelijking van deze tekeningen interessante conclusies kunnen trekken over de bestemming ervan. Door overeenkomende formaten en annotaties kon ik bijvoorbeeld twee van deze tekeningen aan elkaar koppelen. Ook ontdekte ik op de achterzijde van een gesigeneerde tekening van Marot een tweede ontwerp schets die ook van hem afkomstig moet zijn. Deze verschillende conclusies had ik nooit kunnen trekken als ik niet de mogelijkheid had gekregen om de tekeningen in het echt te bestuderen.

Ook in de collectie van het *Royal Institute of British Architects* (RIBA) en die van het Sir John Soane's Museum bevindt zich een aantal tekeningen die relevant zijn voor mijn onderzoek, afkomstig van Marot of zijn tijdgenoten. Verschillende van deze tekeningen verbeeld ik eveneens in de publicatie, dus ook deze bezoeken waren zeer waardevol.

Informatie over kastelen en buitenplaatsen

Een ander belangrijk aspect van mijn reis naar Londen was het traceren van informatiebronnen die ik in Nederland niet kon raadplegen. Ook hierbij speelde de British Library een grote rol. Het is verbazingwekkend hoeveel publicaties er in deze bibliotheek te vinden zijn. Ik heb er zelfs Nederlandstalige titels kunnen traceren die ik niet eerder in Nederlandse bibliotheken had kunnen vinden. Ook bood mijn bibliotheekpas toegang tot diverse internetarchieven, zoals de Oxford Dictionary waarvan verschillende edities het een en ander over Marot vermelden. Andere bibliotheken die ik in Londen heb bezocht zijn de *Art Library* in het Victoria and Albert Museum, alsook de bibliotheek van The Courtauld Institute of Art. Deze beide bibliotheken zijn in het bezit van een grote collectie kunstgeschiedenis-publicaties. Door mijn verschillende bezoeken aan deze bibliotheken heb ik mijn literatuurlijst flink aan kunnen vullen met diverse relevante titels.

Eén van de dagen in Londen heb ik gependend in de kantoren van het Victoria & Albert Museum, waar ik onder begeleiding van Jenny Saunt het interne documentatiesysteem mocht inzien. Deze zogenaamde '*red boxes*' zijn recentelijk gedigitaliseerd en bevatten allerlei relevante artikelen, rapporten, notities en correspondenties, geordend per buitenplaats. Tijdens mijn bestudering van de voor mijn onderzoek relevante buitenplaatsen kwamen verschillende interessante documenten aan het licht. Ik ben Jenny Saunt en de medewerkers van het V&A zeer dankbaar dat ik de kans heb gekregen om dit interne systeem te raadplegen.

Ten slotte heb ik veel nieuwe informatie kunnen bestuderen tijdens mijn bezoek aan Tessa Murdoch, een Britse kunsthistoricus die intensief onderzoek heeft gedaan naar Hugenotenkunstenaars. In haar onderzoek speelde Daniel Marot een prominente rol. Ook is zij betrokken geweest bij diverse onderzoeksprojecten over de verschillende Engelse buitenplaatsen die in de publicatie over Marot zullen worden besproken. Tijdens het bezoek liet ze mij verschillende publicaties zien die voor mij nog onbekend waren. Bovendien had zij een map met persoonlijke documentatie over Marot, waaronder een document met de uitgeschreven tekst van een lezing die zij

in 1998 over Marot heeft gegeven die nooit is gepubliceerd. Het was interessant om met Tessa te praten over het onderzoek naar Marot en waarom er nooit een substantiële publicatie of tentoonstelling is gerealiseerd. Ik ben haar erg dankbaar voor haar gastvrijheid en haar bereidheid om deze waardevolle documentatie met mij te delen.

Petworth House

Wellicht het meest interessante bezoek dat ik tijdens mijn studiereis heb gebracht was aan Petworth House, gelegen in West Sussex. Deze buitenplaats staat op het lijstje van Engelse locaties waar Marot mogelijk een bijdrage aan heeft geleverd. Aan deze toeschrijving wordt echter nog veel getwijfeld. Ik had een afspraak met Rebecca Wallis en James Rothwell, beiden conservatoren van Petworth. Zij namen me mee door het huis en lieten me verschillende onderdelen zien die met Marot in verband worden gebracht. Met name in de indrukwekkende westfaçade en de *Marble Hall* (de oorspronkelijke vestibule) herkende ik duidelijke banden met het werk van Marot. Weliswaar bestaan er in de documentatie van Petworth geen aanwijzingen dat Marot ontwerpen voor deze buitenplaats heeft geleverd, maar wel wordt genoemd dat '*Monsr Marot*' het boek '*Les Essais*' van Michel de Montaigne heeft geleend uit de bibliotheek van Petworth. Deze notitie is een aanwijzing dat Marot wel degelijk op Petworth werkzaam is geweest. De duidelijke banden met zijn werk die ik herkende op de westfaçade en in de *Marble Hall* konden mijn vermoedens dat Marot hier wel degelijk als ontwerper heeft gewerkt verder bekrachtigen.

Overige activiteiten

Ook al tijdens de voorbereidingen van mijn reis naar Londen was Tessa Murdoch erg behulpzaam. Ze heeft mij gewezen op diverse relevante instellingen die volgens haar het bezoeken waard waren. Een van de locaties die ze noemde was het Huguenot Museum in Rochester. Dit kleinschalige museum, waarvan Tessa de conservator is, geeft een interessante blik in de grootschalige immigratiestromen van hugenoten na de herroeping van het Edict van Nantes in 1685 onder de toenmalige Franse koning Lodewijk XIV. Daniel Marot was een van de hugenoten die als gevolg van deze politieke situatie Frankrijk verliet om zijn bestaan in de Republiek op te bouwen. Dit museum was dus zeker het bezoeken waard.

Ook nodigde Tessa me uit om haar lezing in Cambridge voor de '*Cambridge Architectural History Seminars*' bij te wonen. Deze lezing stond in het teken van haar onderzoek naar hugenotenkunstenaars en wederom speelde Daniel Marot een belangrijke rol. Het was erg waardevol om hierbij te zijn, niet alleen vanwege de interessante inhoud van haar lezing, maar ook omdat het me de kans gaf om te netwerken met verschillende aanwezige personen die werkzaam zijn in hetzelfde vakgebied.

Ik ben het Interieurfonds zeer dankbaar voor de financiële bijdrage die deze waardevolle studiereis mogelijk heeft gemaakt. Het bezoek aan deze verschillende locaties heeft gezorgd voor meer verdieping in mijn onderzoek die zonder deze studiereis niet mogelijk was geweest.